

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Stabik Antoni

Author: Jacek Lyszczyzna

Citation style: Lyszczyzna Jacek. (2005). Stabik Antoni. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 1" (S. 126-128). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

w i c z. Warszawa 1994, s. 597—600 [tu też informacje o źródłowych tekstach archiwalnych i rękopisach związanych z Schoneusem]; T. Banasiowa: „*Odae tres funebres de laudibus S. Socolovii...*” Andrzeja Schoneusa w kręgu tradycji staropolskiej twórczości trenowej. „Pallas Silesia” 1998, T. 2, s. 55—67.

Teresa Banaś

STABIK ANTONI (1807—1887), ksiądz, poeta.

Urodził się 13 czerwca w Mikołowie. Po skończeniu miejscowej szkoły elementarnej zaczął uczyć się zawodu, mając w przyszłości — podobnie jak jego ojciec — zostać szewcem. Ostatecznie jednak jesienią 1822 r. podjął naukę w gimnazjum w Gliwicach, gdzie — zdobywając środki na utrzymanie dawanym korepetycji i uczęszczając na nadobowiązkowe lekcje języka polskiego — uzyskał po siedmiu latach nauki świadectwo dojrzałości *cum excelentia*. Jesienią 1829 r. udał się do Wrocławia, by podjąć tam studia teologiczne. W 1832 r. wstąpił do alumnatu. Świecenia kapłańskie otrzymał 12 maja 1833 r. Po krótkim pobycie na parafii w Pilchowicach jeszcze w 1833 r. trafił do Mikołowa, gdzie był wikarym aż do 1842 r., kiedy to został przeniesiony do Łąki koło Pszczyny. Przez ponad rok pełnił tam obowiązki administratora parafii, gdyż nie uzyskał zatwierdzenia na stanowisko proboszcza. Być może jedną z przyczyn tych kłopotów był jego udział w wystosowaniu we wrześniu 1842 r. przez księży dekanatu pszczyńskiego prośby do kurii biskupiej we Wrocławiu, aby zwiększyć liczbę studentów Polaków oraz by w alumnacie powołać księdza do prowadzenia z klerykami ćwiczeń z praktycznego opanowania języka polskiego. Prośba zawierała też m.in. postulat poszerzenia zakresu posługiwania się przez księży polszczyzną, zarówno jeszcze podczas studiów, jak i w pracy duszpasterskiej oraz w różnego rodzaju sprawach urzędowych. W grudniu 1843 r. ks. Stabik przeniesiony został do parafii w Michałkowicach, gdzie pełnił początkowo funkcję jej administratora, a od 16 grudnia 1846 r. — proboszcza. Pracował tam przez 44 lata, aż do śmierci.

Był ks. Antoni Stabik osobowością nie dającą się ująć w jeden schemat. Doceniał znaczenie oświaty, toteż pełniąc przez kilka lat funkcję inspektora szkolnego, z której zrezygnował w 1864 r. ze względu na nadmiar obowiązków, zainicjował budowę wielu nowych szkół. Cieszył się sławą znakomitego kaznodziei, dlatego wygłaszał często kazania na uroczystościach religijnych w Piekarach Śląskich i na Górze św. Anny. Brał też czynny udział w za-

inicjowanej przez ks. Fiecka w 1844 r. akcji trzeźwościowej, mającej zwalczyć nękającą Śląsk plagę alkoholizmu. Równocześnie przez całe życie ks. Stabik uprawiał pisarstwo. Już w latach 1846—1850 jego staraniem wychodził w Gliwicach „Kalendarz Katolicki dla Ludu Górnośląskiego”, jeden z pierwszych polskich kalendarzy na Górnym Śląsku. Jego autorstwa był wydany w 1846 r. w Bytomiu popularny opis Ziemi Świętej oraz opublikowany w 1847 r. w Raciborzu w postaci kilku zeszytów przekład wspomnień zatytułowany *Pielgrzymka do Jerozolimy i na Górę Synaj roku 1831, 1832 i 1833, odbyta przez o. Józefa Geramba, trapistę*. Później ukazały się drukiem jego własne wspomnienia z podróży do Włoch w latach 1864 i 1865 oraz z pobytu w 1870 r. w Oberammergau. Opis podróży do Włoch, składający się na obszerną, liczącą ponad 300 stron książkę, należy do najważniejszych prac literackich Stabika.

Inny nurt jego pisarstwa to tematyka religijna, której przykładem jest *Katechizm biblijny* z 1847 r. i wydana w tym samym roku książeczka *Filotea, czyli droga życia pobożnego św. Franciszka Salezjusza*. W latach późniejszych ukazała się *Książeczka jubileuszowa, czyli nauki i modlitwy na jubileusz Roku Pańskiego 1865*, a w 1875 r. — *Książka na jubileusz papieża*. Napisał prawdopodobnie *Pieśń do św. Barbary, patronki górników*. Przez całe życie wysyłał również poświęcone różnym aktualnym problemom religijnym i społecznym artykuły do prasy, m.in. do „Tygodnika Katolickiego”, „Zwiastuna Górnośląskiego”, „Katolika” i „Schlesisches Kirchenblatt”. Szczególnie leżały mu na sercu problemy oświaty — m.in. podkreślał potrzebę wydawania polskich elementarzy — oraz obrona praw ludności śląskiej do posługiwania się ojczystym językiem. Poruszał w swych artykułach także problemy ludności napływowej, przybywającej na Śląsk w poszukiwaniu pracy w tutejszym przemyśle i mającej trudności z adaptacją w nowych dla siebie warunkach. Zamieszczał w prasie życiorysy śląskich księży, opisywał różne wydarzenia z życia parafii, dzielił się z czytelnikami wrażeniami ze swych podróży, układał też wierszowane zagadki.

W XIX stuleciu ks. Stabik był znany także jako poeta, autor polskich wierszy, publikowanych na łamach prasy, m.in. „Tygodnika Maryańskiego”, „Zwiastuna Górnośląskiego” i „Katolika”, zebranych w wydany w 1848 r. w Raciborzu tomie *Żarty niezarty, czyli wierszoklectwa wesołych i poważnych marzeń*. Zbiór zawiera głównie wiersze okolicznościowe, ponadto przeróbki czy tłumaczenia wierszy poetów niemieckich, m.in. Friedricha Schil-

lera, Ludwiga Kosegartena i Martina Opitza. W swej poezji Stabik sięgał do tradycji literackiej epoki renesansu zarówno jako pewnego ideału w sensie językowo-stylistycznych wzorców i gatunkowych realizacji, jak i szerzej — jako określonej postawy wobec świata i człowieka. Przesłaniem większości utworów z tomu *Żarty nieżarty...* jest radość życia; nawet jeśli mieszczą one w sobie pewną dozę dydaktyzmu, to są to raczej horacjańskiej treści pouczenia, jak żyć godnie i szczęśliwie, jak cieszyć się doczesnym światem przemijających wartości, który przecież jest w swej istocie dobry, gdyż został stworzony przez Boga.

Ostatnie lata życia przyniosły ks. Antoniemu Stabikowi nasilenie się kłopotów ze zdrowiem, m.in. postępującą utratę wzroku, która w końcu uniemożliwiła mu normalne spełnianie obowiązków duszpasterskich. Zmarł 4 września 1887 r. w wieku 80 lat. Spoczął na przykościelnym cmentarzu w Michałkowicach.

Bibliografia

„Kalendarz Katolicki dla Ludu Górnoszląskiego” [Gliwice] 1846—1850; A. Stabik: *Ziemia Święta, czyli krótki opis najznamienitszych miejsc Palestyny i jej stolicy Jerozolimy*. Bytom 1847; Idem: *Modlitwa do Najświętszego Sakramentu*. [B.m.] 1847; Idem: *Filotea, czyli droga do życia pobożnego św. Franciszka Salezjusza*. [B.m.] 1847; *Pielgrzymka do Jerozolimy i na Górę Synaj roku 1831, 1832 i 1833 odbyta przez o. Józefa Geramba, trapistę*. Przeł. A. Stabik. Racibórz 1847; Idem: *Żarty nieżarty, czyli wierszoklectwa wesółych i poważnych marzeń*. Racibórz 1848; Idem: *Cud spełniony w Piekarach*. Piekary 1849; Idem: *Książeczka jubileuszowa, czyli nauki i modlitwy na jubileusz Roku Pańskiego 1865*. Wrocław 1865; Idem: *Wspomnienia z podróży do Włoch Górnych i Dolnych skreślił..., proboszcz michałkowski*. Wrocław 1867; Idem: *Żywe wyobrażenie Męki Pańskiej w Oberammergau z własnego widzenia*. Piekary 1870; Idem: *Książka na jubileusz papieża*. [B.m.] 1875.

[J. Kudera]: *Ksiądz Antoni Stabik. Kartka pamiątkowa w 25. rocznicę śmierci*. Bytom 1912; J. Kudera: *Ks. Antoni Stabik. Najpopularniejszy kapłan G. Śląska*. Katowice 1937; *Pisarze śląscy XIX i XX wieku*. Red. Z. Hierowski. Wrocław 1963. [tu wybór utworów Stabika]; E. Malinowska: *Włoskie impresje Antoniego Stabika*. W: *Śląskie miscellanea. Literatura — folklor*. Red. J. Malicki i K. Heska-Kwaśniewicz. Katowice 1992, s. 15—22; J. Wycisło: *Stabik Antoni*. W: *Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku*. Red. M. Pater. Katowice 1996, s. 394—395; J. Lyszczyńska: *Ksiądz Antoniego Stabika podróże i książki*. Katowice 1998; Idem: *Na śląskim Parnasie. Poezja polska na Śląsku 1795—1922 wobec tradycji i współczesnych prądów literackich*. Katowice 2002.

Jacek Lyszczyńska